סג: ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

שלא ידור בשמו ולא יקיים בשמו. אע"ג דהני ב' מלות ישמע נפקי ובמקום נמי אמרינן דלא ישמע אזהרה למדינה אין זה לאו שבכללות דתורה מילתא היא שמשמיע שם עבודת כוכבים והא דלא נפקי כולהו מלות מזכירו משום דאי לא כתיב אלא מד קרא הוה מוקמינן ליה לנודר ומקיים א"נ משום עבודת כוכבים הכתובה בתורה דמותר להזכיר שמה אינטריך ואפ"ה לנדור ולקיים אסור מיהו קשה דלא ישמע הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד וי"ל דמשום הכי קאמר ד"א לאוקמי לא ישמע אזהרה למדינה ומעיקרא לא פליגינהו בב' קראי אלא לאסמוכינהו בעלמא דעיקר מילתא דכולהו מלא מזכירו נפקא:

אסור לאדם שיעשה שותפות. אמר ר' שמואל ב"ר שבועה עצמה דאין לקבל הימנו ור"מ אומר מותר לקבל הימנו השבועה קודם שיפסיד כדאמר בפ"ק דמס' ע"ג (דף ו:) דמלוה ע"פ נפרעין ממנו מפני שהוא כמציל מידם ולא מיישינן דילמא אזיל ומודה ואע"ג דהתם ספק והכא ודאי מ"מ בזמן הזה כולן נשבעים בקדשים שלהן ואין תופסין בהם אלהות ואע"פ שהם שמזכירין עמהם ש"ם וכוונתם לדבר אחר) מ"מ אין זה שם עבודת כוכבים גם דעתם לעשה שמים ואע"פ שמשתפין שם שמים ודבר אחר לא אסכתן דאסור לגרום לאחרים לשתף ולפני עור ליכא דבני נח לא הוזהרו על כך[1]:

מרקולים

לומר שאין לוקין עליו דברי רבי יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה [a]וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מכלל דרבי יהודה סבר לוקין עליו: הנודר בשמו והמקיים בשמו הרי זה בל"ת: הנודר בשמו והמקיים בשמו מנלן דתניא [b][1]ושם אלהים אחרים לא תזכירו [2]שלא יאמר אדם לחבירו שמור לי בצד עבודת כוכבים פלונית [3]לא ישמע על פיך שלא ידור בשמו ולא יקיים בשמו ולא יגרום לאחרים שידרו ויקיימו בשמו דבר אחר לא ישמע על פיך אזהרה למסית ולמדיח מסית בהדיא כתיב ביה [2]וכל ישראל ישמעו [3]ויראו וגו' אלא אזהרה למדיח ולא יגרום לאחרים שידרו בשמו ושיקיימו בשמו מסייעא ליה לאבוה דשמואל דאמר אבוה דשמואל [2]אסור לאדם [3]שיעשה שותפות עם העובד כוכבים שמא יתחייב לו שבועה ונשבע בעבודת כוכבים שלו והתורה אמרה לא ישמע על פיך כי אתא עולא בת בקלנבו אמר ליה רבא והיכא בת מר אמר ליה בקלנבו אמר ליה [1]והכתיב ושם אלהים אחרים לא תזכירו אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן [a]כל עבודת כוכבים הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה והא היכא כתיבא דכתיב [4]כרע בל קרם נבו ואי לא כתיבא לא מתיב רב משרשיא [5][1]ראה אחת מרובה כשלש שהיא כמגדיון לשילה שהן שתי טבילות ושני ספוגין הרי זה זב גמור אמר רבינא גד נמי מכתב כתיב דכתיב [4]העורכים לגד שלחן [6]אמר רב נחמן [7]כל ליצנותא אסירא חוץ מליצנותא דעבודת כוכבים דשריא דכתיב כרע בל קרם נבו [5]קרסו כרעו יחדו לא יכלו מלט משא [6]וכתיב [4]דברו לעגלות בית און יגורו וכמריו עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו: [7]ועתה יוסיפו לחטא [8]מכסה כתבונם עצבים מעשה חרשים כלה להם הם אמרים זבחי אדם עגלים ישקון: [8]ואנשי בכל עשו את סכות בנות ואנשי כות עשו את נרגל ואנשי חמת עשו את אשימא: [9]והעוים עשו נבחז ואת תרתק והספרוים שרפים את בניהם באש לאדרמלך וענמלך אלהי ספרוים: [10]נבחן ואת תרתק ומאי ניהו [9]והספרוים שורפים את בניהם (ואת בנותיהם) באש לאדרמלך וענמלך אלהי ספרוים ומאי ניהו הפרד והסוס אדרמלך דאדר ליה למריה בטעינה וענמלך דעני ליה למריה בקרבא אף חזקיה מלך יהודה ביקש אביו לעשות לו כן אלא שסכתו אמו סלמנדרא אמר רב יהודה אמר רב יודעין היו ישראל בעבודת כוכבים שאין בה ממש ולא עבדו עבודת כוכבים אלא להתיר להם עריות בפרהסיא מתיב רב משרשיא [10]כזכור בניהם מזבחותם וגו' וא"ר אלעזר כאדם שיש לו געגועין על בנו בתר דאביקו ביה ת"ש [11]ונתתי פגריכם על פגרי גלוליכם [9]אמר אליהו הצדיק היה מחזר על תפוחי רעב שבירושלים פעם אחת מצא תינוק שהיה תפוח ומוטל באשפה אמר לו מאיזה משפחה אתה אמר לו ממשפחה פלונית אני אמר לו כלום נשתייר מאותה משפחה אמר לו לאו חוץ ממני אמר לו אם אני מלמדך דבר שאתה חי בו אתה למד אמר לו הן אמר לו אמור בכל יום [12]שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמר לו הם

לומר שאין לוקין עליו. דמשמע שזה עושהו של לאו שאם הותירו ישרפנו ויפטר: **לא מן השם הוא זה.** כלומר טעם זה אינו מן העיקר: **שמור לי.** המתן: **לא יגרום לאחרים.** לעובדי כוכבים: **וכל ישראל ישמעו ויראו.** ולא יוסיפו לעשות עוד כדבר הרע הזה בקרבך: **כם בקלנבו.** לן באותה עיר והיא נקראת על שם עבודת כוכבים שבה: **ראה אחת מרובה כשלש.** זב שראה ראיה מרובה שהוא שופע כג' ראיות שנעשה בהן זב גמור שהוא כמגדיון לשילה כשיעור מהלך מאותה עבודת כוכבים ששמה גדיון עד שילה שהן שתי טבילות ושני ספוגין שכן נתנו חכמים שיעור בין ראיה לראיה כדי לטבול ולהתפגם בטלוגטית דהיינו בין ראיה לראיה לשניה טבילה וספוג וכן בין שניה לשלישית: **קרם.** נתרז. כלומר כרע על ברכיו ונתרז דהיינו ליצנותא דלישמעני ביה קרא לא יוכלו מלט משא הרעי שבנקביהם לא יוכלו לסבול ונתרז: **לעגלות בית און.** על עגלים שבבית אל: **יגורו שכן שומרון.** יתלונו שוכני שומרון: **כי אבל עליו עמו.** שיטלם מנמריב וילך לו: **וכמריו.** שהיו נושאין אותו: **עליו יגילו.** שנמחים על כובד משא שגלה מהם: **אלא כבודו.** משא עגגותיו וריעי שבהן. ואע"ג דלאו בעלי חיים נינהו ואין להם ריעי משמעי בהו קרא לי' נגאי: **מרעיכים את העגלים.** בעלי חיים שהיו עובדין אותן והיו מרעיכין אותן ועושין דמות עצמיהם של בעלי ממון כלומר דמות דיוקנם ומעמידין אותן בצד אכוסיהן של עגלים ומתחת שהיו רואין את הדמות תמיד היו מכירין אותן ולבן אחריהם וממשמשין בהן כלומר האכילנו ואומרין להם הכומרים עבודת כוכבים חפץ בך וכו': **זובחי אדם.** משמע אותן שזבחו האדם: **עגלים ישקון.** לאחר מכאן לעגלים ישקון: **ישקון לזבוח אדם מבני ליה.** להם הם הכומרים אומרים עגלים הללו נושקין אתכם לזבוח עצמכם להם: **ואנשי בכל עשו את סכות בנות.** פסוק ז' בס' מלכים באותן אומות שהושיב סנחריב בשומרון ובעריה ועשו להם עבודת כוכבים: **סרנגולת.** לדמות תרנגולת היו עובדין ובלשונם קורין לתרנגולת סוכות בנות: **כרחא קרחא.** עז. כרחא קריי כל לאן והעז קרי ליה קרחא ע"ש שאין לו לאמר כל כך: **נבחן.** כלב נוכח: **דאדר ליה למריה.** מהדר את אדוניו ומכבדו שמשליך עליו משאו שהיה צריך לטעון על גופו. אדר מלך מהדר את מלכו כלומר את אדוניו: **לעשות לו כן.** לשורפו באש כמו הספרוים: **סלמנדרא.** חיה קטנה שיולאה ממנור שהאש בוערת בו שבע שנים והסך מדמה אין האור שולטו בו ובאחז מצינו כתוב (מ"ב טז) גם את בנו העביר באש ולא מצינו לו כן אלא חזקיהו: **אלא להתיר להם עריות בפרהסיא.** שהיה ירחן מתקפן על עריות אמרו נפרוק כל עול תורה מעלינו ואל יזיכמונו על העריות אבל על עבודת כוכבים לא תתקפן ילכן: **כזכור בניהם מזבחותם.** משמע שהיו להם געגועין עליהם כאדם שיש לו געגועין על בנו וכזכרו נאנח והכי משמע כזכור בניהם דומה להם עליהן: **פפוחי רעב.** כמו נפוחי: הם

זכירת מזבחותם ומשריהם: **כפר דאביקו ביה.** אחר שנתקשרו בה מעצמן תקפה חיצתן

מסורת הש"ס

א) [תוספ' ע"ז פ"ז ה"ז], ב) בקרא ויקלון, ג) בסורות נ:, ד) וכן פ"ל מ"ה, ה) מגילה כה:, ו) [מגילה כה: ליתא] וכתיב דכתו אלא הכי איתא רבי יוסי אמר מהכא [בעגלות בית און וכו' וכתיב ויגילו] ויקלון וכ"ל בשאילתות על נכון וכל"ל], ז) [שבת פט:], ח) בקרא כתיב נגחו וכן הניח הנאון יעב"ץ ז"ל, ט) [ע"ל אמרין], י) פ"ל יוסימו אותם, כ) בפ"ח: ליטו, ל) [ועי' תוס' מגילה כח. ד"ה מיתי ותוס' בסורות נ: ד"ה אמרין].

מוסף רש"י

לומר שאין לוקין עליו. שניתק לעשה הוא, טעמא דבא המתוב הא לאו הכי לקי המותיר, ואע"ג דאין בו מעשה (ב"מ צא ב), לא מן השם הוא זה. אין טעם זה עיקר דלאו שניתק לעשה אין לוקין עליו, אלא מפני מה המותיר אינו לוקה לפי שהוא לאו שאין בו מעשה (מכות ד וכע"ז עבודות נ:). דהוה ליה לאו שאין בו מעשה. יש לו ולא אכל ומתלוי בעשה ניתר (חולין פג ב). לא ישמע על פיך. בהגלמת פיך (בסורות ב:) שלא תעשה שותפות עם עובד כוכבים לך בע"ז שלו, נמצאת שאתה נורם שיכור על ידך (שמות כג יג). לעגלות בית און. נקול השמועה הנאה על עגלות בית און, יגילו שביניהם לעבודת כוכבים. כי אבל עליו. על העגל, וכמריו עליו יגילו. אחר היו רגילין לשמות עליו, עתה יתאבלו על שנהרו מי גלה ממנו (מגילה כה:). אלא כבודו. טיבו משאו אחר ריעי שהיה בו וכיבד עגגותיו ודומה לו בספר ישעיה (מו) לא יכלו מלט משא וגו' הוא משא של רעי, וכיבוהו מפרשין וכמריו עליו יגילו מתם, לשון שמחה, שהיקל משאו שלהן, אבל אין לפרש כן שהעגל טלו גלה לחוד, שנטלו סנחריב (שם). יבא וישק לו. מי שאינה בנו לעבו"ם בדאי הוא לחיות נישק העגל שהרי דורון הביא הקריב לו (הושע יג ב).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com